

Монголбанкны хэвлэлийн бага хурлаас... 2018.09.20

Монголбанкны Мөнгөний бодлогын хороо есдүгээр сарын 20-ны өдөр хуралдаж, бодлогын хүүг хэвээр хадгалах шийдвэр гаргалаа. Мөн макро зохистой бодлогын хүрээнд өрхийн хэрэглээний зээлийн хугацааг 30 сараас хэтрүүлэхгүй байх, валютын зээлийн эрсдэлийн жинг 150 хувиар тогтоож, шийдвэрийн хэрэгжилтийг 2019 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс эхлүүлэхээр тогтлоо. Мөнгөний бодлогын хорооны шийдвэрийг танилцуулах хэвлэлийн бага хурлын үеэр Монголбанкны удирдлагууд сэтгүүлчдийн асуултад хариулав.

Блүүмбэрг ТВ: Хэрэглээний зээлийн хугацааг 30 сараар тогтоох, валютын зээлийн эрсдэлийн жинг 150 хувиар тогтоож байгаа шийдвэрийн талаар илүү дэлгэрэнгүй танилцуулна уу.

Мөнгөний бодлогын газрын захирал Б.Баярдаваа:

Өнгөрсөн удаагийн мөнгөний бодлогын хорооны хурлаар өрхийн хэрэглээний зээлийн өр, орлогын харьцаа 70 хувиас хэтрэхгүй байх шийдвэрийг гаргасан. Үүнийг дагаад банкны системд зээлийн өр орлогын харьцааг өөрчлөхгүйгээр хугацааг сунгах байдлаар өрхүүдийн өрийн дарамтыг нэмэгдүүлэх эрсдэл байгаа учраас Монголбанкны зүгээс хэрэглээний зээлийн хугацааны дээд хязгаарыг 30 сар байхаар тогтоож өгч байгаа. Тэгэхээр өр, орлогын харьцаа болон хугацааны хязгаарлалтууд нь хэрэглээний зээлд нэлээд том нөлөө үзүүлнэ. Эцсийн дүндээ өрхүүд өрийн дарамтанд орж, санхүүгийн эмзэг байдал нь нэмэгдэх нөхцөл байдал үүсгэхгүй байхаар ирээдүйг харсан бодлогын арга хэмжээ юм. Үүнээс гадна арилжааны банкууд иргэн, аж ахуйн нэгжид олгож байгаа гадаад валютын зээлийн эрсдэлийн жинг 120 хувь байсныг 150 хувь болгон нэмэгдүүлж байна. Арилжааны банкууд зээл олгохдоо ханшийн эрсдэлийг удирдах боломжгүй, гадаад валютын орлогогүй иргэн, аж ахуйн нэгжид валютын зээл олгох байдлыг хязгаарлах нөлөөтэй. Ингэснээр иргэд, аж ахуйн нэгжүүд валютын ханшийн хэлбэлзлийн үед ханшаас хамааралтайгаар өрийн дарамтанд орох байдлыг хязгаарлах арга хэмжээ юм.

Монголбанкны Дэд Ерөнхийлөгч Б.Лхагвасүрэн:

Ерөнхийдөө арилжааны банкуудын хүүний хэмжээ тодорхой байдаг. Төгрөгөөр зээл авах хүү, валютаар зээл авах хүү хоёр өөр байдаг. Энэ нь валютын хадгаламжийн хүү бага байдагтай холбоотой. Тэгэхээр зээл хүсч байгаа иргэд хүү багатай гэдгээр нь валютын зээл авах сонирхолтой байх нь бий. Гэтэл тухайн иргэн, эсвэл аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа нь валютын орлогогүй бол ханш савлах үед ихээхэн хэмжээний алдагдал хүлээдэг. Та бүхний мэдэж байгаачлан 2016 оны сүүлээр ханш өсөх үед валютаар зээл авсан иргэд шүүхэд хандаад, нэлээд хүнд нөхцөл байдал үүсч байсан. Ийм зүйлийг дахин давтуулахгүйн тулд Монголбанк урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч байгаа юм. Энэ юу гэсэн үг вэ гэхээр арилжааны банк валютаар зээл олгохдоо тухайн иргэн, аж ахуйн нэгж валютын орлогогүй бол эрсдэлийн сангийн хэмжээг өндрөөр байгуулахтай холбоотой чухал ач холбогдолтой заалт байгаа. Хэрэглээний зээлийн хугацааны хязгаарлалтыг 30 сар болгож байгаа нь ипотекийн зээлээс бусад бүх зээлд хамаатай.

Парламент ТВ: ГВУН нэмэгдсэн байгаа ч ам.долларын ханш өсч байна. Ханшийн өөрчлөлтөд юу нөлөөлж байна вэ?

Монголбанкны Дэд Ерөнхийлөгч Б.Лхагвасүрэн:

Эдийн засгийн нөхцөл байдал өөрчлөгдсөн зүйл байхгүй. Монголбанкны валютын нөөц хэвээрээ байгаа. Томоохон өр төлбөр төлөх эрэлт хэрэгцээ алга. Монгол Улсын хэмжээнд түлш шатахууны импортын хэмжээ нэмэгдсэн зүйл байхгүй. Дэлхийн нийтэд АНУ-ын Засгийн газрын явуулж байгаа бодлого, том гүрнүүдийн хооронд явж байгаа худалдааны сөргөлдөөнөөс болж америк долларын ханш өсөх, үүний эсрэг европын евро, японы еэнь, хятадын юань зэрэг бусад валютуудын ханш ам.долларын эсрэг суларч байна. Хөгжиж байгаа орнуудын валют ам.долларын эсрэг гурав орчим хувиар суларсан, хөгжиж байгаа жижиг улсуудынх таван хувиас илүү суларсан гэсэн статистик гарсан. Монгол Улсын хувьд оны эхнээс гурав орчим хувиар суларсан байна. Ерөнийдөө бидний хувьд дэлхийн чиг хандлагаас зөрөөд үсэрчихсэн зүйл байхгүй. Хоёрдугаарт, валютын нөөц хэвэндээ байгаа үед ханшийн огцом савалгаа байна гэж Монголбанк үзэхгүй байгаа. Дэлхийн том гүрнүүдийн зөрчилдөөнөөс эрсдэл үүсэх магадлал байгаа учир Монголбанкны Мөнгөний бодлогын хорооны шийдвэрээр хүүг арван хувь дээр байлгах, хянамгай ажиглах, хэрэв эрсдэлтэй зүйл гарах үед бодлогын шийдвэрүүдээ өөрчилнө.

Нөөцийн удирдлага, санхүүгийн зах зээлийн газрын захирал А.Энхжин:

Валютын ханшийн өөрчлөлтөд нөлөөлж буй хэд хэдэн хүчин зүйл бий. Нэгдүгээрт, манай улсын эдийн засгийн идэвхжил, гадаад зээлийн эргэн төлөлттэй холбоотой валютын эрэлт нэмэгдсэн хандлага бий. Энэ оны эхний хагасын байдлаар эдийн засаг 6.3 хувиар, импорт энэ оны наймдугаар сарын байдлаар өнгөрсөн онтой харьцуулахад 38 хувиар тус тус өссөн. Хоёрдугаарт, энэ оны эхний хагасын байдлаар Засгийн газрын өр, төлбөр, арилжааны банкууд болон бусад төрийн байгууллагуудын гаднаас авсан зээл, хүүгийн төлөлтүүд хийгдсэн. Өнөөдрийн байдлаар Эдийн засгийн харьяат бусаас авсан гадаад зээлийн цэвэр дүн сөрөг 140 сая ам.доллар байгаа. Энэ нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 520 сая орчим ам.доллараар буурсан үзүүлэлт. Мөн гадаад орчны тодорхойгүй байдал манай ханшид нөлөө үзүүлж байна. АНУ-ын Холбооны нөөцийн төв банкны бодлогын хүү 2.0%-д хүрч 2010 оноос хойш хамгийн өндөр түвшинд хүрсэнээр АНУ-руу орох хөрөнгийн урсгал нэмэгдэж, Турк улсын лира ам.долларын эсрэг 38%, Аргентины песо 50%, ОХУ-ын рубль 15%, БНХАУ-ын юань 8%, Солонгос улсын вонн 5% сулраад байна. Нийтдээ дэлхийн 170 орчим улсын 52 хувийнх нь ханш ам.долларын эсрэг суларсан байгаа. Харин төгрөгийн хувьд энэ оны эхнээс авч үзэхэд ам.долларын эсрэг 3.4 хувиар суларсан. Нөгөөтэйгүүр, манай улсын экспортын гол бараа, түүхий эдийн үнэ дэлхийн зах зээл дээр буурч байгаа ч экспортын хэмжээ өндөр түвшинд хэвээр байгаа. Энэ оны эхний найман сарын байдлаар гадаад худалдааны эргэлт 860 сая орчмын ашигтай гарсан. Гэхдээ Олон Улсын зах зээлд зэсийн үнийг авч үзэхэд оны эхнээс 15%, алтны үнэ 7.5%-аар буураад байхад манай импортын гол бүтээгдэхүүнүүдийн нэг нефтийн үнэ 20%-аар өсөөд байна.

Монголбанкнаас валютын ханшийн өөрчлөлт дээр ямар арга хэмжээ авч байна вэ?

Нөөцийн удирдлага, санхүүгийн зах зээлийн газрын захирал А.Энхжин:

Монголбанк дотоодын зах зээл дээр ханшийн огцом хэлбэлзэл үүсэх, эрэлт нийлүүлэлтийн зөрүү үүссэн тохиолдолд тухай бүр нь валютын захад валют нийлүүлэх үйл ажиллагаа хийсээр ирсэн. 2018 оны зургаадугаар сараас хойш нийт 390 орчим сая ам.долларыг валютын захад нийлүүлээд байна. Монголбанкнаас авч хэрэгжүүлсэн энэ арга хэмжээний үр дүнд ам.долларын ханшийн хэлбэлзэл манайтай ижил төстэй эдийн засагтай улс орнуудтай харьцуулахад харьцангуй тогтвортой байгаа гэж Төв банкны зүгээс үзэж байна.

Өдрийн сонин: Монголбанк ханшийн огцом хэлбэлзэл дээр оролцоно гэж байгаа. Хэдий хэмжээний өөрчлөлтийг огцом хэлбэлзэл гэх вэ?

Төв банкнаас долоо хоног бүрийн мягмар, пүрэв гаргуудад валютын дуудлага худалдаа зохион байгуулдаг. Дуудлага худалдаатай өдөр зах дээрх нөхцөл байдлыг ажиглаж хэдий хэмжээний валютын дутагдал үүсч болзошгүй болохыг тооцож, үүн дээрээ үндэслэн Монголбанкнаас валютын захад оролцох эсэхээ шийддэг. Энэ оны хувьд ханшийн нэг өдрийн хэлбэлзэл хамгийн өндөртөө 0.6 хувиар сулрах эсвэл 0.2 хувиар чангарах гэсэн хэлбэлзэлтэй байлаа. Энэ нь Монголбанкны хувьд огцом хэлбэлзэл гэж үзэхээргүй нөхцөл байдал. Дахин хэлэхэд хөрш хоёр орны хувьд гэхэд ОХУ-ын рублийн ханш ам.долларын эсрэг 15 хувиар, Хятадын юань 8 орчим хувиар сулраад байхад Монгол төгрөгийн ханш 3 орчим хувиар суларсан нь муу үзүүлэлт гэж үзэхгүй байна. Мөн гадаад валютын нөөцийн хэмжээ 2.9 тэрбум ам.доллар байгаа. Энэ оны эхний хагаст зээлийн эргэн төлөлтүүд нэлээд хийгдсэн. 2020 он хүртэл томоохон гадаад өр, төлбөр төлөгдөхгүй. Гадаад орчны тодорхойгүй байдлууд үүсээд байгаа хэдий ч, манай улсын экспортын хэмжээ буурахгүй нүүрсний үнэ энэ түвшиндээ хадгалагдаад үлдэх юм бол ханш дунд, урт хугацаандаа огцом хэлбэлзэл үүсэх нөхцөл харагдахгүй байгаа. Гэхдээ гадаад орчин тодорхойгүй, эрсдэл үүсч болзошгүй байгаа учир үүнээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Мөнгөний бодлогын хорооны хурлаар валютын зээл болон өр, орлогын харьцаан дээр хязгаарлалтууд хийх шийдвэрүүдийг гаргасан болно.

NTV: Монгол улсын Засгийн газраас гадаад өр зээлүүдийн төлбөрийг төлсөн байгаа. Эдгээр нь валютын нөөц, эдийн засгийн нөхцөл байдалд өөрчлөлт үүсгэсэн үү?

Мөнгөний бодлогын газрын захирал Б.Баярдаваа:

Валютын ханштай холбоотой асуудал дээр нэмэл тайлбар өгье. Төлбөрийн тэнцэл оны эхнээс гүйцэтгэл алтдагдалтай байгаа. Алдагдалтай байна гэдэг бол Монгол Улсаас цэвэр дүнгээрээ ам.долларын урсгал гарсан гэсэн үг. Хамгийн том нөлөө үзүүлж байгаа хүчин зүйл нь нэгдүгээрт, он гарснаас хойш Чингис бондын үлдэгдэл төлбөр болох 125 сая ам.доллар, Дим сан бондын 145 сая ам.доллар нийт 270 сая ам.долларын төлбөр төлсөн нь гарах урсгалд нөлөөлсөн. Энэ нь валютын зах дээр эрэлт, нийлүүлэлт талаасаа том эрэлттэй байсан гэсэн үг. Хоёрдугаарт, бид нараас хамаарахгүй гадаад хүчин зүйл бол улс орнуудын хооронд явагдаж байгаа хулдааны маргаан, Холбооны нөөцийн банкнаас авч хэрэгжүүлж байгаа бодлогын арга хэмжээ зэрэг нь хөгжиж буй орнууд дээр хүчтэй нөлөө үзүүлж байна.

Үүнтэй уялдуулаад зарим улс орнууд бодлогын хүүгээ өсгөх, ханшаа сулруулах арга хэмжээнүүд авч байна. Хятал улс үүний эрсэг хүчтэй арга хэмжээ авч юанийн ханшийг нэлээд хэмжээгээр сулруулсан. Мөн ОХУ, Солонгос зэрэг улсууд мөн ханшаа сулруулсан. Энэ нь эргээд гадаад худалдаан дээр үнийн өрсөлдөх чадвараа алдахгүй байх арга хэмжээнүүд авч байна гэсэн үг. Хэдийгээр төгрөг ам.долларын эсрэг суларсан ч, Солонгосын вонн, ОХУ-ын рубль, Хятадын юанийн эсрэг чангарсан. Нэг талдаа юун дээр нөлөөлж байна гэхээр эдгээр улсуудаас Монгол Улсад орж ирж байгаа импортын бараа бүтээгдэхүүнүүд ижил төрлийн бараа үйлдвэрлэгч дотоодын үнэтэй өрсөлдөх чадвараа алдах сөрөг нөлөөтэй. Энэ тал дээр тодорхой хэмжээний ханшийн сулралтыг хүлээн зөвшөөрөхөөс өөр арга байхгүй. Эдгээр бизнесүүдийн үнийн өрсөлдөөнийг хадгалж үлдэхийн тулд юм. Иймд ханш тодорхой хэмжээнд сулрахыг Монголбанкнаас нэг талаасаа зөвшөөрч байгаа гэж ойлгож болно. Цаашлаад ханшийн сулрал нь эргээд дунд хугацаандаа эдийн засаг хэт их савлахгүй байх, ханшийн сулрах дарамт хуримтлагдахгүй байхтай холбоотой. Монгол Улсын эдийн засаг түүхий эдийн үнэ, олон улсын зах зээл дэх эрдэс бүтээгдэхүүний үнээс хамааралтай байдал өндөр хэвээр байгаа. Тэгэхээр, энэ орчинд бид эрсдэлийг хуримтлуулахгүй авч явах нь хамгийн чухал. Хоёдугаарт, эрсдэлийг хуримтлуулахгүй байхын зэрэгцээ аж ахуйн нэгж, өрхүүд, банкны түвшинд хэт их зээлийн дарамтад орохгүй байх ёстой. Өсөлт цаашаа бизнесийн тэлэлтийн хурдыг тааруулах ёстой. Богино хугацаанл тэлээд уналтад хүрэх эрсдэлээс зайлс хийж байх ёстой. Ийм учраас энэ нь цаанаа юуг хэлж байна гэхээр гадаад эдийн засгийн орчинтой дотоод эдийн засгийн өсөлтийн хурдыг баланслуулж авч явах ёстой гэсэн үг. Төв банкны зүгээс ханшийг интервенц хийгээд бууруулж болно, эсрэгээрээ чангаруулж болно. Тэр нь сайн бодлогын сонголт биш юм. Тодорхой хэмжээнд гаднаас орж ирж байгаа зэс, алтны үнэ буурч, нефтийн үнэ өсөж байгаа зүйлсийг ханш дээр тодорхой хэмжээнд шингээж авч явах ёстой. Тэгж байж эрсдэлийг хуримтлуулахгүй бага багаар шингээж, эргээд санхүүгийн тогтвортой байдал, макро тогтвортой байдалд дунд хугацаандаа эерэг нөлөөтэй.

Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн зөвлөх – ерөнхий эдийн засагч Ж.Ганбаатар:

Монголбанк болон төрийн байгууллагуудын хувьд ханшийн хөдөлгөөнөөс гадна голлон анхаарч үзэх ёстой зүйл бол Монгол Улсын өрийн хэмжээ хэд байна вэ, гадаад худалдааны тэнцэл, үйлчилгээний тэнцэл, санхүүгийн тэнцэл нь юу вэ, хэдий хэмжээний хөрөнгө оруулалтууд ойрын жилүүдэд хийгдэхээр байна зэрэг маш олон зүйлүүдийг харгалзан үзэж дунд, урт хугацааны төлөвөө харж гадаад валютын нөөцийн хэмжээг бодолцож байх хэрэгтэй. ГВН нэмэгдээд гурав орчим тэрбум ам.долларт хүрсэн хэдий ч том дүр зургаа харах шаардлагатай. Мэдээж зах дээр огцом хэлбэлзэл гарахад Монголбанк арга хэмжээ авахад бэлэн.

Банкийг дахин хөрөнгөжүүлэх тухай хууль зөвхөн хоёр банкинд зориулагдсан гэх шүүмжлэл, хардлага бий болоод байна. Энэ талаар тайлбар өгнө үү. Хоёрдугаарт, хуулийн дагуу банкуудад өөрийн хөрөнгөө нэмэгдүүлэх хугацаа олгосон. Тэгэхээр өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх үйл явц ямар хэмжээнд байна вэ?

Монголбанкны Дэд Ерөнхийлөгч Б.Лхагвасүрэн:

Монгол Улсын ЗГ ОУВС-тай хамтраад өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр хэрэгжүүлж байгаа. Хөтөлбөрийн хүрээнд бид активын чанарын үнэлгээг банкууддаа хийсэн. Үүгээр 500 орчим тэрбум төгрөгөөр өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэсэн үр дүн гарсан. Энэ оны төгсгөл хүртэл өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөг банк тус бүр ирүүлсэн. Энэ төлөвлөгөөний дагуу өөрийн хөрөнгө нэмэгдээд явж байна. Энэ оны эцэс гэхэд 500 орчим тэрбум төгрөгийн өөрийн хөрөнгийн дутагдлыг банкууд бүрдүүлэх боломжтой. Банкууд өөрийн хөрөнгөө хоёр аргаар нэмэгдүүлж болно. Нэгдүгээр зэргийн өөрийн хөрөнгө болон хоёрдугаар зэргийн өөрийн хөрөнгө гэж бий. Нэгдүгээр зэргийн өөрийн хөрөнгө бол дүрмийн сан юм. Дүрмийн санг нэмэгдүүлэхийн тулд одоогийн хувьцаа эзэмшигчид өөрсдөө хөрөнгө оруулалтаа нэмж болно. Эсвэл шинэ хөрөнгө оруулагчийг татаж оруулах арга бий. Хоёрдугаар зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн тухайд, 5-аас дээш хугацаатай хадгаламжийг татах байдлаар бүрдүүлж болно. Энэ хоёр аргыг банкууд аль алиныг нь хэрэглэж, ажиллаж байна. Гэхдээ аль нь хэдэн хувь байх вэ гэдгийг Монголбанкны зохистой харьцааны үзүүлэлтээр тогтоодог. Нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн хэмжээ хоёрдугаар зэрэглэлийнхээс 50 хувиар илүү байх ёстой гэх мэтчилэн. Яг энэ харьцааны дагуу л өөрийн хөрөнгөө бүрдүүлэх ёстой. Энэ бүгдийг Монголбанк хянаж байгаа. Хэрвээ банкууд өөрийн хөрөнгөө нэмэгдүүлж чадахгүй бол таны хэлсэнчлэн Банкны салбарын тогтвортой байдлыг хангах тухай хуулийн дагуу арга хэмжээ авах шаардлагатай болно. Гэхдээ Монголбанкны үзэж байгаагаар ийм арга хэмжээг авхуулах банк гарч ирэхгүй байх.